

נושא א – הגמול (פרקי איוב)

1. א. (1) אליפז מבקר את תלונת איוב על ה' וטוען שהיא איננה מועילה לדבריו. על פי פסוק ח', אליפז מבקש לשנות את זעקת איוב מ"סתם" זעקה של כאב לתפילה המכוונת לה'. לקבל גם: אליפז מבקר את הדיבורים הרבים של איוב או את הכעס של איוב, והוא מציע לו לשתוק (רש"י – למעט בדיבור).
- (2) הייסורים באים כעונש על חטא, ואין ייסורים ללא חטא. איוב סובל ייסורים רבים ומכך מסיק אליפז שאיוב חטא.
- ב. התיאור של אלוקים ככול יכול ומשגיח מחזק את טענת אליפז שראוי לאיוב לפנות אליו בתפילה. אליפז מתאר את השגחת ה' על העולם והתערבות ה' לתיקון עוולות בין בני אדם / השגחה פרטית של ה' – לכן המסקנה בפס' ט"ז שלמסכן תהיה תקווה כי יהיה טוב לצדיקים והרשעים ידומו?.
- ג. (1) שלושה מן הדברים האלה: י"ח – האלוקים שפגע הוא האלוקים שירפא ויציל. י"ט – אלוקים יציל אותך מצרות בעתיד. כ' – ממלחמה ומרעב. כ"א – ממלשינים ומשודדים. כ"ב – מדבר, מרעב ומחיות טורפות. כ"ג – לא תיכשל מאבנים בדרך ומחיות מזיקות, וכן אלוקים ידאג לאושרו הפרטי של איוב. כ"ד – שיהיו לך שלום ושלווה בביתך ולא יחסר לך מאומה. כ"ה – יהיה לך אושר מריבוי צאצאיו. כ"ו – תיפטר מן העולם שבע ימים בשיבה טובה.
- (2) בפסוקים ט'-י"ז מתואר טובו של ה' בעולם והתערבותו למען החלש והצלתו באופן כללי, ובפסוקים י"ח-כ"ו מובטח טובו של ה' באופן פרטי לאיוב וצאצאיו.
2. א. (1) בניו של איוב חטאו ולכן נענשו ומתו.
- (2) בלדד מביח לאיוב שאם יעשה תשובה ויתפלל אל ה', תפילתו תתקבל וה' ישמור עליו וייתן לו שלום רב (שבסופו יהיה טוב מאוד).
- ב. המשל: בית הבנוי מקורי עכביש יפול כשיישענו עליו.
- הנמשל: הטוב של הרשע זמני ואינו יציב כמו קורי עכביש.
- ג. הטענה של רמב"ן: דברי בלדד תומכים בדברי אליפז. מן ההשוואה עולה שבלדד חוזר על דברי העידוד של אליפז לאיוב. או אליפז טוען שה' עושה צדק ומשלם רע לרשעים ובלדד אומר "הן א-ל לא ימאס חם ולא יחזיק ביד מרעים".

3. א. (1) ה' אומר לאיוב שאחרי שהוא ה' התגלה אליו (מן הסערה) עליו להפסיק את שתיקתו ולדבר איתו.
(2) בפסוק ד' איוב אומר שהבין את קטנותו מול ה' ולכן לא ידבר עוד.
בפסוק ה' איוב אומר שאת דבריו טען כבר קודם, ואינו שב בו מדבריו הקודמים ולא יוסיף עליהם.
- ב. ה' השיב על השאלה למה העולם מתנהל באופן שרירותי ללא השגחה אלא על ידי הטבע. איוב מבין כעת שה' הוא המשגיח בעולם ומי שאחראי לכל המתרחש.
איוב עדיין לא קיבל תשובה על השאלה מדוע אם הכול בידי השגחתו של ה', יש מציאות של צדיק ורע לו ורשע וטוב לו.
- ג. נקודת דמיון: גדלות ה' וחוסר היכולת של האדם להבין את מעשי ה'.
הבדל: לפי תהלים, האדם צריך לצפות לשכר ועונש לפי מעשיו, ואילו בתשובת ה' לאיוב אין זה מוזכר – העיקר הוא חוסר ההבנה האנושית.
א: בתהלים מדובר על רשע וטוב לו, ואילו באיוב מדובר על גמול באופן כללי (או על צדיק וטוב לו).
א: בתהלים אלו דברי משורר המזמור ואילו באיוב זו התגלות של ה'.

נושא ב – דמויות מופת

4. א. "גם אתה גם בןך גם בןך" (ח', כ"ב) – הם מבקשים שושלת של מלוכה.
ב. (1) זכר לתשועה; מלחמה בתפיסה האלילית, כפרה על חטא ע"ז, לקרבם לעבודת ה'.
(2) הטעות שלו היא שהוא מציג את האפוד בעפרה, מקום מגוריו, ולא בבית ה' בשילה.
ג. (1) הבעיה – התלונה של אנשי אפרים כלפי המנהיג בנוגע לאי־שיתופם במלחמה.
(2) יפתח נלחם באנשי אפרים וגרם לשפיכות דמים. גדעון פייס את אנשי אפרים ומנע שפיכות דמים. הצלחתו זו של גדעון מלמדת על דרכו כמנהיג חכם החותר לשלום בתוך העם.
5. א. על פי פסוק י"ז, אלישע מתפלל שה' יפקח את עיני הנער, כדי שגם הוא יהיה שותף לראייה הנבואית.
על פי פסוק י"ח, אלישע מתפלל שהעינים של חיילי ארם יוכו בסנוורים, כדי שיוכל להובילם לשומרון.
על פי פסוק י"ט, אלישע מתפלל שעיני חיילי ארם ייפקחו, כדי שיראו שהגיעו לשומרון.
- ב. (1) דרך אחת – פעמים רבות שלח המלך שליחים אל המקום ששם הזהירו הנביא כדי לבחון ולבדוק אם דבריו נכונים.
דרך שנייה – הנביא הזהיר את המלך פעמים רבות. דרך נוספת – המלך שמע להוראות הנביא בכל הפעמים שהנביא הזהיר אותו.
בכל מקרה, הביטוי מתאר חוסר אמון בין הנביא למלך. בין שהנביא צריך להזהיר אותו פעמים רבות ובין שהמלך בודק אם אכן דברי הנביא נכונים. או הביטוי מתאר אמון בין המלך לנביא.
(2) יחס המלך אל הנביא משתנה לטובה לאורך הפרק. מיחסים רחוקים וחשדניים אל יחס מכבד ומעריך.
דוגמאות: אפשר לראות באמצעות דרכי הפנייה של המלך לנביא וכן נושאי ההיועצות בין הנביא למלך.
אפשר ללמוד על הנביא שהצליח בתהליך ארוך ובסבלנות להשפיע בדרכי שלום על המלך, ללמדו דברים מבלי שיצטרך לומר אותם מפורשות ולקרבו לאלוקים.
ג. (1) שתיים מן הסיבות האלה:
א. טובה חוכמה מכלי קרב: אלישע מבין שדווקא שילוחם של חיילי ארם בשלום יותיר רושם כביר אצל מלך ארם וימנע את המלחמה הבאה. א: א.
ב. מוסר מלחמה כלפי חיילים שבויים שאינם חלק מן הקרב ואינם מסכנים את ישראל. א: א.
ג. אלישע גורם למלך ישראל ולחייליו לפקוח את עיניהם ולהבין היכן נמצא הכוח האמיתי. להבין את כוח ההשגחה בכל המלחמה, ודווקא השחרור מביא עימו שקט מצד ארם.
(2) מלך ישראל לומד ענווה / מוסר מלחמה / אמונה בהשגחה אלוקית ופחות בכוח / על כוחו של הנביא.
ד. לא ראוי ששבויים שנשבו בדרך ניסית, יפגעו ע"י בשר ודם.
מלך ארם וחייליו לומדים על כוחו של הנביא, שלוחו של אלוקי ישראל / לומדים להוקיר את דרכי השלום ונמנעים מלתקוף/ הם עשויים ללמוד שעם ישראל רחמן ואפשר לנצל זאת לרעה, כפי שקרה בהמשך.

נושא ג — "ארבעה נביאים שנתנבאו באותו הפרק"

6. הושע, פרק י"ד

- א.** פסוקים ב'-ד': קריאה לתשובה. ה'-ח': אהבת ה' לישראל/קבלת התשובה. נימוק: ברמת התוכן בחלק הראשון יש פנייה לעם ישראל לתשובה. בחלק השני יש שימוש בגוף ראשון בנוגע לה'. מילים הקשורות לאהבה. (כל חלוקה אחרת שמנומקת באופן משכנע גם תתקבל).
- ב.** (1) וידוי, קבלה לעתיד, תיקון החטא.
 (2) יאהב אותם ויסלח להם.
- ג.** (1) "ונשלמה פרים שפתינו" — הבאת קורבנות שאינם רצויים; "אשור לא יושיענו" — מסתמכים על עזרה מבחוץ/ לא בוטחים בה'; "ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו" — עבודה זרה או גאווה, "על הסוס לא נרכב" — בוטחים בכוחם הצבאי.

(2)

<p>הושע, ח', י"ג: "זבחי הבהבי זבחיו בשר ויאכלו וה' לא רצם". ישעיה, א', י"א-ט"ו עמוס, ה', כ"א-כ"ז מיכה, ו', ו'-ח'</p>	<p>הבאת קורבנות שאינם רצויים / פעילות דתית שאינה רצויה בעיני ה'</p>	<p>"ונשלמה פרים שפתינו"</p>
<p>חטא עבודה זרה: הושע, ה', י"ג: "וילך אפרים אל אשור". הושע, ז', י"א: "ויהי אפרים כיונה פותה אין לב מצרים קראו אשור הלכו". ישעיה, ל"א, א'. מלכים ב', י"ז, ד'.</p>	<p>הישענות על עמים אחרים / חוסר ביטחון בה'</p>	<p>"אשור לא יושיענו"</p>
<p>הושע, ב', י': "וזהב עשו לבעל". הושע, ד', י"ב-י"ג הושע, י"א, ב' הושע, י"ג, ב' חטא הגאווה: ישעיה, ב', ח'-י"ז</p>	<p>חטא עבודה זרה או גאווה</p>	<p>"ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו"</p>

- 7. א.** (1) הנושא המרכזי: יום ה' כיום פורענות. הביטוי החוזר: "יום ה'".
 (2) הטעות: חושבים שיום ה' הוא יום טוב / התגשמות נבואות טובות / יום של קרבת ה'. אך זהו יום שטוב רק לצדיקים / קרבת ה' יכולה להוביל לענישת רשעים / הם היו בשפע ורווחה ולכן חשדו שמעשיהם רצויים לה'. או טעות: חשבו שהפורענות של יום ה' לא תגיע כי זלזלו ולא האמינו לדברי הנביא.
- ב.** דמיון מבחינת התוכן: בשני המקורות כתוב שהם רוצים שהנבואה תתגשם במהרה.
 דמיון מבחינת הלשון: בשני המקורות מתואר שיום ה' עומד להיות יום "חשך".
- ג.** (1) הרעיון המשותף: עם ישראל לא יימלט מן הרעה משום שאם הוא יתחמק מרעה אחת תגיע רעה אחרת.
 (2) לפי רש"י, הרעות מכוונות לדורות הבאים, ולפי ראב"ע, הרעות יתרחשו בימי הנביא / לפי רש"י, החיות הן משל לממלכות/לתקופות ארוכות/הכתוב כמטפורה ולא כמשמעו, ואילו לפי ראב"ע, הכתוב מתפרש כמשמעו — חיות ממש.

נושא ד — פרשנות רש"י ורמב"ן

8. א. (1) השינויים: הורדת שמות החכמים, קיצור דברי המדרש והצגת המסקנה הפרשנית בלבד. הורדת האופן שבו הרעיון נלמד מן המדרש. רש"י החליף את פירוש המילים "וירא", "ויצר" שבמדרש. רש"י הוסיף הסבר "והרוג הוא את האחרים".
- (2) מדוע מפרש על דרך הדרש: מאחר שיש כאן בעיה של כפילות/חזרה בכתוב. מספיק היה לכתוב "וירא יעקב מאד" או "ויצר לו". ללמד על האישיות המוסרית של יעקב.
- ב. הייתור במילה "לו" נובע מן הדרך שבה בני אדם מדברים. ומכיוון שמדובר בפירוש המבוסס על דרכה של לשון בני האדם, רש"י כינה פירוש זה "פשוטו". רש"י כינה את הפירוש השני מדרש משום שהפירוש מוסיף חריגה מחוקי הטבע שאינה מפורשת בפסוק.
- ג. (1) יוסף אינו נמנה ברשימת השבטים המצויינים בפסוקים לפני סיכום כל צאצאי יעקב.
- (2) אנחנו למדים על צדקותו של יוסף שלא שינה את דרכיו למרות שמלך במצרים.
9. א. (1) הקשר: מידה כנגד מידה: כשם ששרה עינתה את הגר כך צאצאיה של הגר יענו את בני שרה בעתיד.
- (2) (1) עם ישראל יסבול מבני ישמעאל; (2) עם ישראל ישלוח לעתיד לבוא בבני ישמעאל.
- ב. (1) בחיי אברהם — הגלות למצרים. בחיי יצחק — הגלות לבבל.
- (2) כשם שיצחק גלה לארץ שבה גרו אבותיו (אברהם) כך בגלות בבל הם גלו לארץ שבעבר גרה שם משפחת האבות (אברהם ומשפחתו לפני שעלו ארצה).

ההיסטוריה של עם ישראל	חיי יעקב	ג.
עם ישראל נפל בידי רומי בגלל קשרים שקשרו יהודים עם הרומיים.	בני יעקב ירדו לגלות מצרים בעקבות מכירת יוסף.	
מפני הרעב נלכדה ירושלים במצור.	יעקב ירד למצרים מפני הרעב.	
אגריפס ראה ברומיים ידידים.	יעקב ראה בפרעה ידיד ועוזר.	
הגלות של עם ישראל התארכה מאוד.	יעקב חשב שהגלות תהיה קצרה, והיא התארכה.	